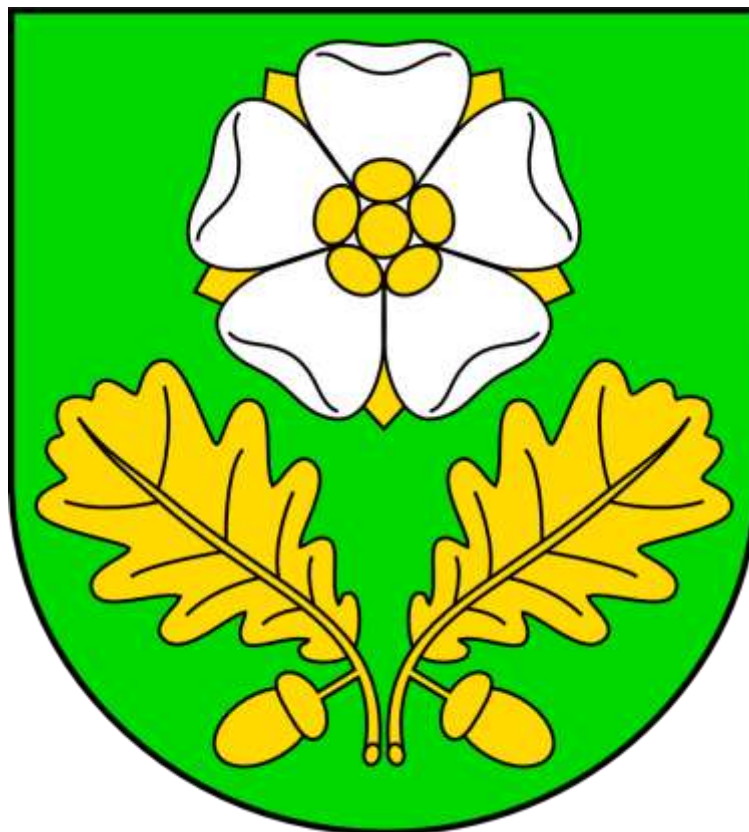

Załącznik nr 12
do Uchwały Nr LIII/305/2014
Rady Gminy Dąbrowa Zielona
z dnia 12 października 2014 r.

Uzasadnienie heraldyczno-historyczne projektów symboli Gminy Dąbrowa Zielona

Kamil Wójcikowski, Robert Fidura
Łódź – Laski Szlacheckie,
grudzień 2013

Spis treści

1. Wprowadzenie do heraldyki	3
2. Podstawowe zasady heraldyki	3
3. Zabytki gminy	6
4. Rys historyczny gminy Dąbrowa Zielona	6
5. Parafie	10
6. Tradycje heraldyczne na terenie gminy	12
7. Symbolika gminy z czasów historycznych	12
8. Heraldyka miejscowych posiadaczy ziemskich	12
9. Miejskowa heraldyka ziemska	13
10. Możliwości utworzenia herbu gminy	16
11. Herb gminy Dąbrowa Zielona	17
12. Flaga gminy Dąbrowa Zielona	18
13. Baner gminy Dąbrowa Zielona	18
14. Pieczęcie Ozdobne gminy Dąbrowa Zielona	18
15. Łańcuchy władzy gminy Dąbrowa Zielona	18
16. Sztandar gminy Dąbrowa Zielona	18
17. Odznaka Honorowa gminy Dąbrowa Zielona	19
18. Kwestie techniczne	19
19. Załączniki	20

Wprowadzenie do heraldyki

Słowo herb pochodzi z czeskiego *erb*, co z kolei jest kalką niemieckiego *Erbe*, oznaczającego dziedzictwo. Już sama etymologia tego określenia wskazuje na sposób w jaki herby pojawiły się w naszym kręgu kulturowym. Te graficzne znaki związane były początkowo tylko z rodami rycerskimi, używane przez nie jako znaki rozpoznawcze na polu bitewnym. Pomysł powstał prawdopodobnie w dobie wypraw krzyżowych, kiedy zachodziła potrzeba odróżnienia od wroga obcego sobie rycerstwa, pochodzącego nierzadko z różnych krajów. Zbiór początkowo prostych figur szybko poszerzono, inspirując się m.in. zaobserwowanymi w czasie krucjat wzorami na orientalnych dziełach sztuki. Do Polski, herby dotarły w XIII wieku, prawdopodobnie z Niemiec i Czech przez Śląsk¹.

Herby miejskie pojawiły się w naszym kraju niemal równocześnie z rodowymi. Nowe formy samorządności nadawane miastom od XIII wieku wymagały wprowadzenia dla ich odpowiedniej symboliki, podkreślającej ową samorządność. Herby miejskie umieszczano głównie na pieczęciach².

Herby ziemskie, które są głównym obiektem naszego zainteresowania, symbolizować miały wszelkie terytoria, różniące się rozmiarami i rangą polityczną. Najstarsze herby ziemskie w Polsce pojawiły się jako herby księstw dzielnicowych w XIII wieku. Pierwsze znane przedstawienie pochodzi z co najmniej 1222 roku i zawiera konną postać księcia Kazimierza I opolsko-raciborskiego, trzymającego tarczę ze śląskim orłem. Użycie tego ptaka w różnych wariantach szybko stało się powszechne na ziemiach polskich. Dawne herby księstw niejednokrotnie przekształciły się w herby województw i niektóre ich elementy możemy podziwiać do dzisiaj³.

Gminy są uprawnione do posiadania herbu dopiero od 1990 roku, zgodnie z ustawą z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, której odpowiedni punkt mówi, że w gestii gminy leży: *podejmowanie uchwał w sprawach: herbu gminy, nazw ulic i placów publicznych oraz wznoszenia pomników*⁴. Należy zauważyć, że ustawa z niewiadomych powodów omijała flagi. 29 grudnia 1998 r. zmodyfikowano ten zapis. Stosowny artykuł otrzymał nowe brzmienie: *Jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać, w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki, własne herby, flagi, elementy oraz insygnia i inne symbole*. Wzory symboli, o których tu mowa, muszą być ustanawiane, co mocno zaakcentowała nowela do ustawy, w zgodzie z zasadami heraldyki, weksylologii i z uwzględnieniem miejscowej tradycji historycznej. Symbole przyjęte przez lokalne władze ustawodawcze podlegają zaopiniowaniu, co też określiła poprawiona ustawa, przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej⁵. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji rozporządzeniem z dnia 20 stycznia 2000 r. powołał 13-to osobową Komisję Heraldyczną, czuwającą nad poprawnością projektowanych herbów. Wnioski wpływające do Komisji Heraldycznej powinny zawierać barwne projekty rysunkowe herbów i flag (po dwa egzemplarze), ich opis, uzasadnienie merytoryczne oraz tekst uchwały o przyjęciu projektów przez jednostki samorządowe⁶. Opinia Komisji Heraldycznej – zgodnie z prawem – powinna zostać sformułowana w ciągu trzech miesięcy od złożenia próśby.

Podstawowe zasady heraldyki

Heraldyka polska nigdy nie wypracowała jednolitego systemu heraldycznego, ani żadnego powszechnego zbioru zasad. Tworząc herby trzeba postępować zgodnie ze wskazówkami proponowanymi przez autorów współczesnych publikacji o charakterze heraldycznym, którzy zasady tworzyli w oparciu o niekompletne prace dawnych heraldyków polskich i opracowania zachodnie.

¹ A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003, s. 29

² A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003, s. 64

³ A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003, s. 86-88

⁴ *Dziennik Ustaw*, 1990, nr 16, poz. 95, art. 18, pkt. 13

⁵ *Dziennik Ustaw*, 1998, nr 162, poz. 1126, art. 5

⁶ S. K. Kuczyński, „Komisja Heraldyczna rozpoczęła działalność”, *Biuletyn PTH*

Podstawowymi elementami herbu są tarcza i godło. Kształty tarczy herbowej zmieniały się na przestrzeni lat. Pierwsze tarcze na ziemiach polskich, tak zwane gotyckie miały, zgodnie z ówczesną stylizacją, spód wycięty w łuk ostry. Wiek XV i Renesans przyniosły powrót do form Antyku, między innymi do łuków półkolistych i tak właśnie wycięte są spody ówczesnych tarcz – tak zwanych hiszpańskich. W zestawieniu tym pominiemy następną modę umieszczania herbów na wyszukanych tarczach o barokowo i rokokowo zdobionych kartuszach. Kolejnym typem tarczy, który nas interesuje jest XVIII i XIX wieczna tarcza francuska, upowszechniona w polskiej heraldyce przez twórców Albumu Heroldii Królestwa Polskiego, tworzących nowe herby na potrzeby miast, które dokumentacje swych herbów utraciły. Tarcza ta jest niemal prostokątna, z zaokrąglonymi dolnymi rogami i małym ostrzem pośrodku spodu⁷.

Współcześnie zaleca się projektowanie herbów z wykorzystaniem tarczy hiszpańskiej, ze względu na jej prostotę, przejrzystość i względną pojemność, oraz nawiązanie do złotego wieku w historii Polski.

Godło, czyli figura kładziona na tarczy, to najistotniejszy element herbu. Zasadniczo każda figura, poddana odpowiedniej stylizacji, może stać się godłem herbowym. Oczywiście należy unikać takich absurdalnych i niekojarzących się z heraldyką figur jak pojazdy czy fabryki. Godło, lub godła powinny być umieszczone centralnie i wypełniać tarczę herbową, ale nie dotykać do brzegów (wyjątkiem są tu np. przedstawienia wody, ziemi, lub murów obronnych). Nie zaleca się stosowania dodatkowych podziałów tarczy celem umieszczenia kilku godeł (poza wyjątkami), ale umieszczenie figur na jednym, wspólnym polu⁸.

Ścisłym regułem podlegają też barwy w herbie. W Polsce wyróżnia się 7 tak zwanych tynktur heraldycznych: złoto, srebro, czerwień, błękit, zieleń, czerń. Czasami dodaje się do tego barwę cielistą, purpurową i brunatną. W powyższym wyliczeniu wyróżnia się dwa metale – złoto i srebro, zaś resztę określa się mianem barw. Oczywiście najszlachetniejsze są kolejno złoto i srebro. Czerwień, jako barwa życiodajnej krwi, również stoi wysoko w hierarchii kolorów. Łączenie barw i metali reguluje zasada alternacji heraldycznej, która zabrania sąsiedzowania dwóch barw i dwóch metali. Wyjątkiem jest barwa czarna i cielista, które mogą sąsiadować ze wszystkim. Zasada alternacji ma na celu wyróżnienie godeł z tarczy, tak aby herb był czytelny nawet z dużej odległości. Obowiązuje ona również w przypadku flag^{9 10}.

Pokrótkę należy powiedzieć też o języku opisywania herbów, zwanym blazonowaniem. Podstawową jego własnością jest opisywanie herbu od strony rycerza trzymającego tarczę, w związku z tym strony w opisie są odwrotne niż te, wynikające z rysunku. Kolejne zasady blazonowania, zaproponowane przez Alfreda Znamierowskiego, opisywanie nakazują rozpocząć od podania barwy pola, następnie zaś – figur. Barwy figur podajemy po określeniu ich nazwy i położenia. Istnieją położenia niektórych godeł, uznawane za standardowe i wówczas ich nie określamy. Na przykład dla miecza jest to położenie ostrzem w dół. W przypadku położenia odwrotnego do naturalnego, używa się określenia „na opak”. Miecz ostrzem w górę będzie zatem położony na opak. Istnieje 9 głównych stref, które określają położenie figur w herbie. Są to kolejno – prawy górny róg, środek głowicy, lewy górny róg, na prawo od środka, środek tarczy (położenie standardowe), na lewo od środka, na prawo od ostrza, ostrze (podstawa), na lewo od ostrza. Nazwy tych miejsc nie są ustalone i dopuszcza się inne określenia, jeśli tylko opisują one położenie precyzyjnie¹¹.

⁷ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, Warszawa 1997, s. 16

⁸ A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003, s. 29

⁹ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, Warszawa 1997, s. 38-42

¹⁰ A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003, s. 35

¹¹ A. Znamierowski, *Herbarz Rodowy*, Warszawa 2004, s. 79-85

Charakterystyka gminy Dąbrowa Zielona

Rysunek 1: Mapa Gminy Dąbrowa Zielona¹²

Gmina Dąbrowa Zielona to gmina wiejska położona we wschodniej części powiatu częstochowskiego w województwie śląskim. Gmina leży na Wyżynie Środkowomałopolskiej w obrębie Niecki Włoszczowskiej. Główną rzeką przepływającą przez teren Gminy jest Wiercica, dopływ Nowego Kanału Warty. W skład gminy wchodzi 14 sołectw: Borowce, Dąbek, Cielętniki, Cudków, Dąbrowa Zielona, Nowa Wieś, Olbrachcice, Raczkowice, Raczkowice-Kolonia, Lipie, Soborzyce, Święta Anna, Ulesie i Zaleszczyzny oraz 4 miejscowości niesołeckie: Brzozówki, Gajówka Nowa Wieś, Leśniczówka Knieja, Maluszyce, Milionów, Niebyła, Osiny, Rogaczew. Na powierzchni 100,33 km² mieszka tutaj około 4056 ludzi¹³.

¹² Źródło: Gmina Dąbrowa Zielona

¹³ Bip Gminy

Zabytki gminy

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, do rejestru zabytków na obszarze gminy wpisanych jest kilka obiektów, o zróżnicowanym charakterze¹⁴:

- Cmentarz katolicki w Cielętnikach,
- Zespół dworski z XVIII-XX wieku w Cielętnikach,
- Kościół par. p.w. Św. Jakuba, 1554, 1908-11 w Dąbrowie Zielonej,
- Cmentarz katolicki w Dąbrowie Zielonej
- Kościół par. p.w. Św. Urszuli z 1738 w Soborzycach,
- Zespół klasztorny dominikanek z 1 poł. XVII w. w Świętej Annie.

Fot 1: Kościół parafialny w Dąbrowie Zielonej¹⁵

Fot 2: Kościół klasztorny w Św. Annie¹⁶

Rys historyczny gminy Dąbrowa Zielona

Historia osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy Dąbrowa Zielona sięga czasów starożytnych. W pobliżu przebiegał stary szlak bursztynowy. W Dąbrowie Zielonej i innych miejscowościach ziemi radomszczańskiej odkryto pozostałości zniszczonych osad i cmentarzysk z czasów rzymskich.

Początki wsi w obrębie dzisiejszej gminy leżą prawdopodobnie w XI wieku. Świadczą o tym grodziska odkryte w pobliskich miejscowościach – Grodzisko, Pukarzów. Osadnictwo na tym obszarze gminy miało zapewne charakter puszczański. Osady powstawały pośród nieprzebytej puszczy ciągnącej się od Gór Świętokrzyskich po region Warty. Świadczą o tym miejscowe nazwy, wywiedzione ze słownictwa leśnego: Dąbrowa, Dąbek – „dąb”, Soborzyce (dawniej Wszeborzyce), Borowce – „bór”, Ulesie – „las”, Brzozów – „brzoza”, Lipie – „lipa”. Okolice gminy należały od początków państwa polskiego do prowincji łęczycko-sieradzkiej, której południowo-wschodnia granica przebiegała tuż za Pilicą. Prowincja ta była bezpośrednim kontynuatorem organizacji plemiennej łęczycan i księstwa łęczyckiego, rządzonego przez spadkobierców Bolesława Krzywoustego.

¹⁴ NID

¹⁵ Fot.: polskaniezwykla

¹⁶ Fot.: palkin

Według legendy, nazwę Dąbrowa miał nadać dzisiejszej wsi gminnej książę kujawski Kazimierz, który w roku 1248 bawiąc w okolicy na łowach, zachwycił się pięknem puszczańskiego zakątka. Niezależnie od autorstwa nazwy Dąbrowy, jej naukowe pochodzenie jest raczej pewne i zbieżne z legendą – nazwa pochodzi od dębowego lasu.

Wieś, pisana pierwotnie jako Dambrowa, wzmiankowana jest po raz pierwszy w 1248 roku. Wtedy to powstał dokument, w którym książę kujawski i łęczycki Kazimierz, miał potwierdzić nadanie Dąbrowy Spitygniewowi przez swojego ojca, Konrada. Dokument ten był prawdopodobnie falsyfikatem, ale nadanie, które potwierdzał, było prawdziwe. Spitygniew otrzymał w pierwotnym nadaniu oprócz Dąbrowy, jeszcze wsie Rogaczewo, być może Maluszyce (oryg. *Makosicze*, niektórzy historycy odczytują tę nazwę także jako Mąkoszyn w parafii Srock, powiat piotrkowski), Tarlino (dziś zaginiona). W rzekomym dokumencie z 1248 mowa jeszcze jest o wsi *Screpsevo* (niezidentyfikowana). Pierwsze wzmianki o innych miejscowościach z obszaru gminy to kolejno: Soborzyce – 1249, Cielętniki – 1369, Olbrachcice – 1386, Ulesie – 1400¹⁷.

Pierwotnym właścicielem wsi w granicach dzisiejszej gminy, był dwór książęcy. Stopniowo jednak, w połowie XIII stulecia, poszczególne wsie przechodziły jako darowizny w ręce dostojników książęcych bądź organizacji kościelnych. Podobnie jak w innych częściach, ziemi sieradzkiej, najwięcej dóbr ziemskich posiadała tutaj szlachta o różnym stopniu zamożności i znaczenia. Dąbrowa Zielona trafiła w ręce Spitygniewa, wojewody łęczyckiego. Spitygniew był członkiem rodu Porajów i pisał się z Jemielna oraz z Dąbrowy. **Spitygniew dał m.in. początek rodowi szlacheckiemu Dąbrowskich herbu Poraj, którzy gospodarzyli we wsi przez następne cztery stulecia.** Nie można wykluczyć, że także z tego rodu byli Rogaczewscy z Rogaczewa, z których Jan wzmiankowany jest jako rządcą sieradzki i współpracownik Jana Koniecpolskiego w 1454 roku. Rogaczewscy byli stosunkowo drobną szlachtą¹⁸. Dąbrowskich wymieniają wszyscy heraldycy: Bartosz Paprocki, Kasper Niesiecki i Adam Boniecki. Niesiecki podkreśla ciągłość ich osiadłości w Dąbrowie do XVII wieku. Autorzy ci jednak przekazują mało informacji z okresu średniowiecza. Od nieznanego wnuka Spitygniewa ma pochodzić większość Porajów w ziemi sieradzkiej, z gniazdami w Dąbrowie Zielonej oraz w rozmaitych miejscowościach położonych bliżej lub dalej od Dąbrowy – w Garnku, Suchcicach, Gidlach, Kodrąbie, Bogdanowie, być może także w Gruszczycach, Zakrzynie i Zbiersku. **Zatem nadanie Spitygniewowi Dąbrowy mogło być początkiem osadnictwa wszystkich lub większości Porajów w Sieradzkim**¹⁹.

Być może to właśnie Spitygniew, albo jego synowie ufundowali w Dąbrowie pierwszy kościół parafialny, który podupadł w XV wieku. W związku z tym z tego samego rodu Stanisław, kanonik krakowski, ufundował w 1554 kościół parafialny w Dąbrowie, zachowany w części do dzisiaj (rozbudowany 1908-11).

Stanisław Dąbrowski jest bodaj najbardziej zasłużonym przedstawicielem rodu i najbardziej znanym mieszkańcem dzisiejszej gminy. Był synem Tomasza z Dąbrowy, który zapewnił mu staranne domowe wykształcenie. Stanisław studiował w Krakowie i we Włoszech. Ostatecznie zdobył tytuł doktora prawa cywilnego i kanonicznego. Stanisław stopniowo awansował w kościelnej hierarchii, jako pracownik administracji kapituły gnieźnieńskiej. Pełnił jednocześnie funkcję proboszcza dąbrowskiego i wolbromskiego, archidiakona gnieźnieńskiego, kurzelowskiego, kanonika krakowskiego, i wrocławskiego, oraz prałata. Stanisław zmarł w 1575, pozostawiając po sobie opinię współczesnych:

¹⁷ S. Zajączkowski, *Własność rycerska w dawnych ziemiach łęczyckiej i sieradzkiej do połowy XIII w [w:] Rocznik Łódzki, t. 7, s. 160-162*

¹⁸ A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku: magnifici et generosi*, Łódź 1998, s. 27

¹⁹ *Nobiles siradiensis*, s. 16-26

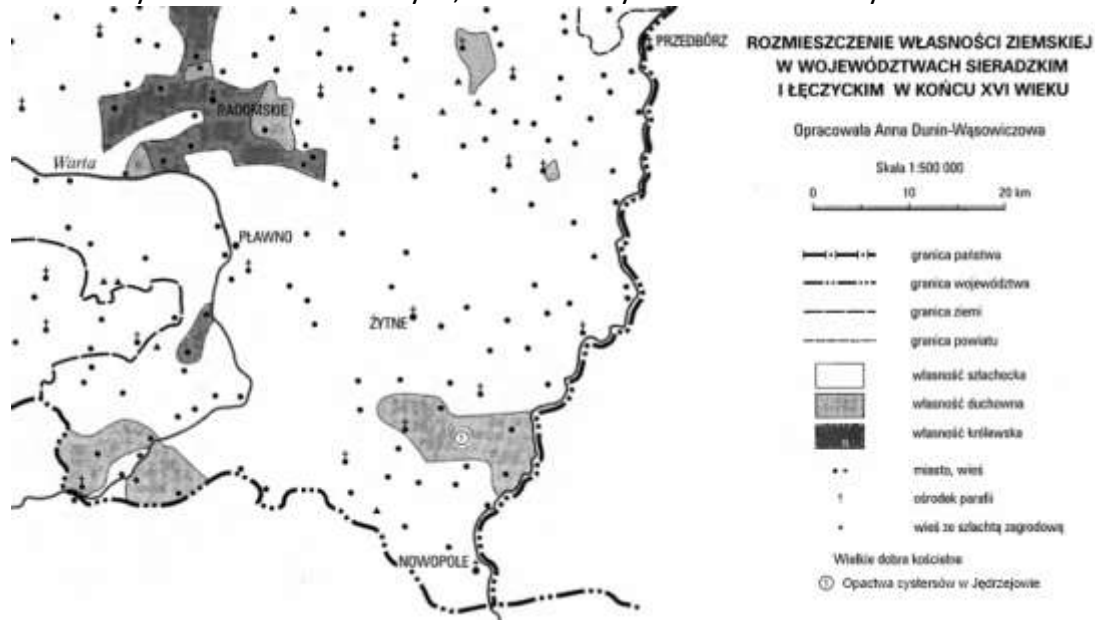
„(...) pobożnością i nauką swego czasu u wszystkich wzięty, na ubogich dobroczynnie łaskawy”²⁰.

Fot. 1: Tablica z herbami dobrodziejów kościoła parafialnego w Dąbrowie Zielonej, kolejno – Poraj Stanisława Dąbrowskiego, Pobóg prawdopodobnie Koniecpolskich, Nowina Przerębskich, Poraj Męcińskich²¹

Oprócz Dąbrowskich i Rogaczewskich znamy z herbu i nazwiska jeszcze właścicieli działów w Ulesiu. Ulesie było wsią rozdrobnioną, w 1428 zanotowano Stefana z Ulesia, herbu Rogala²².

Obok własności prywatnej, istotną część ziem na terenie gminy otrzymał klasztor cystersów w Jędrzejowie – ośrodkiem jego klucza dóbr były Soborzyce (Wszeborzyce), ale na tym obszarze była to jedyna miejscowość do nich należąca. W owym czasie ukształtował się już zasadniczy zręb sieci osadniczej w obrębie dzisiejszej gminy. Obszar ten był w większości pokryty puszcza, zaś miejscowości miały charakter osad leśnych, odizolowanych od siebie trudnym terenem.

Rysunek 2: Zróżnicowanie własności ziemskiej na terenie gminy Dąbrowa Zielona w II połowie XVI wieku²³

W wieku XV przez Dąbrowę Zieloną prowadziła tzw. Droga Warszawska, ważny szlak drogowy idący od Koniecpola przez Dąbrowę i Gidle do Warszawy. Właśnie tą drogą przebiegała później trasa

²⁰ W. Błaszczuk, *Tropem dąbrowskich herbów [w:] Nowiny z gminy, Magazyn Kulturalno-Społeczny*, nr 9(12)2012, lipiec-wrzesień 2012, s. 7

²¹ Fot. *Nowiny z gminy*

²² A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku: magnifici et generosi*, Łódź 1998, s. 365

²³ Oprac. A. Dunin-Wąsowiczowa, E. Rutkowska, [w:] *Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku, cz. 1, mapy, plany*, Warszawa 1998

tw. pieszej pielgrzymki warszawskiej. Rejon Dąbrowy Zielonej w XVI stuleciu wzmiankowany jest w *Liber beneficiorum* Jana Łaskiego z 1521 (organizacja kościelna) oraz w wydanych w 1883 przez Adolfa Pawińskiego *Źródłach dziejowych*.

W XVI wieku działała w Dąbrowie szkoła parafialna, do której dyspozycji pozostawała obszerna biblioteka na plebanii, z 234 pozycjami, takimi jak „Historia Chin” „Historia Japonii”, „Spowiedź Woltera”. Rozwój społeczno-gospodarczy miejscowości dzisiejszej gminy przerwał kryzys gospodarczy w połowie XVII wieku oraz wojny i najazdy wieku następnego. W połowie XVII wieku wygasł ród Dąbrowskich, zaś ich dobra przejęli Przerębscy z Przeręba, zaś po nich – Sołtykowie, Stanisław hr. Męciński, Szerszeńscy, Szańkowsy i w końcu Łódzcy fabrykanci, Scheiblerowie i Gayerowie. W dobie powstań narodowych w XIX wieku, na terenie gminy nie toczyły się działania zbrojne, ale ludność ucierpiała w wyniku epidemii dżumy i cholery. Za aktywny udział w Powstaniu Styczniowym, swój majątek utracili Kołaczkowscy z Cielętnik. W okolicach Dąbrowy stacjonował oddział Teodora Chmieleńskiego, który po upadku powstania ukrywał się w klasztorze w Św. Annie. W Dąbrowie w 1827 było 48 domów i 319 mieszkańców, zaś już w 1881 84 domy i 714 mieszkańców. Zatem jak widać, powstania narodowe nie przyczyniły się do większego zahamowania rozwoju okolicy. W początkach XIX wieku dobra dąbrowskie znajdowały się w rękach Stanisława hr. Męcińskiego, zaś w 1844 trafiły na licytację i stały się własnością Banku Polskiego. Z jego ramienia, dobrami administrował zarządca, który nabył dobra na własność w 1865. W II połowie XIX wieku przeprowadzono reformy ekonomiczne, w wyniku których dobra dąbrowieckie stały się konkurencyjne w produkcji rolnej, rolno-spożywczej oraz przetwórstwie. W dobrach w tym okresie działały: gorzelnia, browar, młyn oraz tartak. Wykorzystywano pokłady wapienia i torfu. Prawdopodobnie między 1850 a 1860 powołano gminę z siedzibą w Dąbrowie, która przejęła część funkcji parafii, takich jak śluby cywilne, nauczanie, pomoc społeczna. W 1880, w gminie mieszkało 4258 ludzi, zaś na jej terenie działały trzy parafie – Dąbrowa, Cielętniki, Soborzyce.

Fot 3: Karol i Anna Scheiblerowie²⁴

Wzrost liczby ludności w XIX wieku spowodował konieczność rozbudowy kościoła w Dąbrowie w latach 1908-11. I wojna światowa nie dotknęła w żaden znaczący sposób gminy Dąbrowa. W roku odzyskania niepodległości, nastąpiło dodanie do nazwy wsi i gminy drugiego członu. W dokumencie z 10 października 1918 po raz pierwszy występuje nazwa **Dąbrowa Zielona**. Weszła ona do użytku administracyjnego w 1919 roku. Po odzyskaniu niepodległości, okolice Dąbrowy Zielonej znalazły się w nowo powołanym województwie łódzkim II Rzeczypospolitej.

Wybuch II wojny światowej przyniósł dla mieszkańców gminy pasmo nieszczęść i cierpienia. Okupanci pojawili się w Dąbrowie już 3 września 1939, zaś dnia następnego planowali rozstrzelać trzech mężczyzn. Uratował ich ówczesny właściciel majątku dąbrowieckiego, Niemiec Gayer. Przekonał on oficera dowodzącego, że mężczyźni ci są ludźmi spokojnymi i pracowitymi. Ostatecznie skazanych uwolniono, ale Niemcy i tak podpalili część wsi. 4 września Niemcy podpalili Cielętniki, zaś

²⁴ www.scheibler.org

dnia następnego rozstrzelali 13 mieszkańców, w tym kobiety i dzieci. Na terenie gminy działał ruch oporu, jednym z wielu partyzantów był nadal żyjący Henryk Struski, ps. „Przelotny”. Walczył on m.in. w potyczce w lesie między Dąbrową a Raczkowicami. Gmina Dąbrowa Zielona została wyzwolona przez Armię Czerwoną 16 stycznia 1945.

Fot 4: Zbiorowa mogiła 13 mieszkańców Cielętnik, rozstrzelanych 5 września 1939²⁵

W okresie powojennym nastąpiła odbudowa oraz rozwój gminy. Rozbudowano i zbudowano trzy placówki oświaty, dwa ośrodki zdrowia, dwa kościoły, sieć sklepów GS, oraz strażnic OSP.

Po wojnie, gmina znalazła się w województwie łódzkim w powiecie radomszczańskim, następnie od 1975 w województwie częstochowskim, zaś od 1998 w powiecie częstochowskim i województwie śląskim²⁶.

Parafie

Rysunek 3: Granice parafii w Dąbrowie Zielonej i Soborzycach (linia przerywana) na tle przybliżonych granic dzisiejszej gminy (czerwony)²⁷

Obszar dzisiejszej gminy wchodził w przeszłości w skład dekanatu radomszczańskiego i archidiecezji uniejowskiej. Na terenie Gminy znajdują się dwa stare ośrodki parafialne: w Dąbrowie Zielonej i Soborzycach (Wszeborzycach). Do tych parafii należała większość wsi Gminy. Fragmenty terytorium dzisiejszej gminy należały ponadto do parafii w Żytnie (Cielętniki) oraz w

²⁵ Fot. Art.-region.pl

²⁶ Całość, jeśli nie wskazano inaczej, za: http://art-region.pl/cal,dabrowa_zielona_-_historia.html, oraz W. Błaszczuk, *Dzieje Dąbrowy Zielonej*

²⁷ *Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku, cz. 1, mapy, plany*, Warszawa 1998

Kłomnicach. W połowie XVIII wieku z parafii Żytno wydzielono parafię Cielętniki, do której włączono parafię Soborzyce, jako małą i mało dochodową. Prawdopodobnie obie najstarsze parafie erygowano w XIII wieku.

1. Dąbrowa Zielona

Parafia pod wezwaniem św. Jakuba i Św. Stanisława. Powstała prawdopodobnie w XIII wieku, na pewno istniała w 1441, jest największą historyczną parafią na terenie gminy. Należały do niej wsie: Dąbrowa, pustkowie Chałynicze, Knieja, Olbrachcice, Rogaczew, Maluszyce, Ulesie i kopalnia Dąbek. Kościół parafialny zarówno pierwszy jak i obecny, został ufundowany przez Dąbrowskich. Pierwszy kościół powstał być może w XIII wieku z fundacji potomków Spitygniewa. Św. Stanisław stał się patronem zapewne w 1554, kiedy to Stanisław Dąbrowski ufundował nowy, renesansowy kościół w miejscu podupadłego starego kościoła. W XVI wieku parafia była stosunkowo słabo zaludniona – mogło tu zamieszkiwać 400-600 mieszkańców. W latach 1908-11 kosztem parafian i właścicielki wsi, Anny Scheiblerowej, dobudowano do niego nowy kościół. W latach 1986-90 wzniesiono kościół filialny w Olbrachcicach-Ulesiu^{28 29}.

2. Soborzyce

Parafia pod wezwaniem Św. Urszuli Dziewicy i Męczennicy, pierwotnie pod wezwaniem Dziesięciu Tysięcy Męczennic. Powołana prawdopodobnie w XIII wieku. Należały do niej wsie Soborzyce (pierwotnie Wszeborzyce) i Cudków (pierwotnie Sutków). Fundatorami pierwszej świątyni byli zapewne posiadacze wsi, cystersi z Jędrzejowa. Pierwotny kościół rozebrano na początku XVIII wieku, z powodu starości i zniszczenia. Kolejna świątynia, znowu drewniana, powstawała w latach 1729-38. Parafia w Soborzycach zawsze była mała i uboga, przez co w latach 1826-1925 miejscowy kościół był administrowany przez proboszcza parafii w Cielętnikach. Druga świątynia w Soborzycach spłonęła w 1959, obecny kościół, murowany, ukończono w 1966³⁰.

3. Cielętniki

Parafia pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego. Wydzielona z obszaru parafii Żytno w 1767 roku, wcześniej, w 1741, była tu drewniana kaplica. Od 1826 do 1925, miejscowy proboszcz administrował także kościołem w Soborzycach. Obecna świątynia została zbudowana w 1891, zaś konsekrowana w 1920³¹.

²⁸ <http://kuriaczestochowa.pl/parafie/dekanaty/olszynski/dabrowa-zielona-sw-jakuba-apostola/>

²⁹ W. Błaszczak, *Dzieje Dąbrowy Zielonej*

³⁰ <http://kuriaczestochowa.pl/parafie/dekanaty/gidelski/soborzyce-sw-urszuli-dm/>

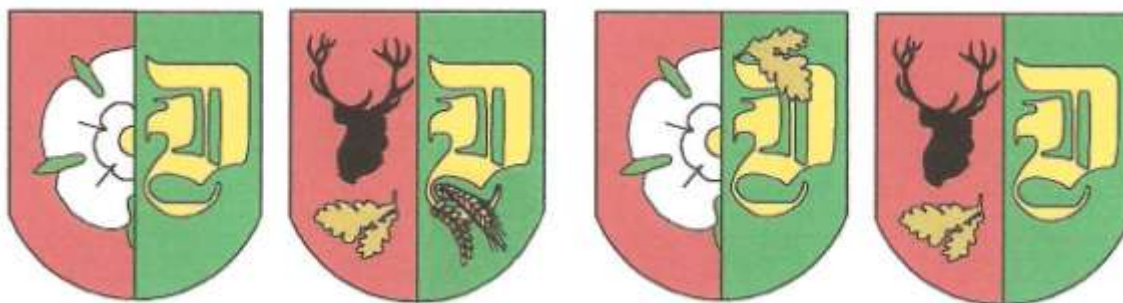
³¹ <http://kuriaczestochowa.pl/parafie/dekanaty/gidelski/cieletniki-przemienienia-panskiego/>

Tradycje heraldyczne na terenie gminy

Symbolika gminy z czasów historycznych

Żadna z miejscowości na terenie gminy nie posługiwała się zindywidualizowanym znakiem pieczętnym. Żadna z miejscowości wchodzących dzisiaj w skład gminy nie była w przeszłości miastem, które mogłoby używać pieczęci.

W roku 2012 władze gminy Dąbrowa Zielona rozpoczęły procedurę zmierzającą do ustanowienia herbu gminy Dąbrowa Zielona. Miejscowy plastyk, we współpracy z historykiem Witoldem Błaszczukiem, sporządzili zestaw projektów, które następnie poddano konsultacji z mieszkańcami gminy. Mieszkańcy wypowiadali się na temat herbów za pośrednictwem sondy internetowej. Zaproponowane herby nawiązywały do herbu Poraj Dąbrowskich, tradycji puszczańskich (łowiectwo) i rolniczych, oraz do nazwy gminy (liście dębowe, zielone lewe pole herbu, inicjał „D”). Wyniki sondy przedstawiały się następująco: Projekt nr 1 – 13,3%, Projekt nr 2 – 59,1%, Projekt nr 3 – 7,4%, Projekt nr 4 – 20,2%. Niestety wszystkie przedstawione projekty miały poważne uchybienia z punktu widzenia polskiej heraldyki. W każdym wariantcie zastosowano podział tarczy, którego wykorzystanie, poza ściśle określonymi wyjątkami, jest obce polskiej heraldyce. Każdy projekt zwierzał inicjał nazwy, którego wykorzystanie jest możliwe tylko w herbach historycznych. Ponadto godła nie były właściwie stylizowane. W projekcie, który zwyciężył w ankiecie, zastosowano kłosa, nadużywane jako symbol rolnictwa.

Rysunek 4: Projekty herbów przedstawione do konsultacji mieszkańcom³²

W związku z uchybieniami heraldycznymi w proponowanych herbach, władze gminy zwróciły się do nas o opracowanie projektów zgodnych z zasadami heraldyki, przy jednoczesnym zachowaniu koncepcji symbolicznych wykorzystywanych w pierwotnych projektach.

Heraldyka miejscowych posiadaczy ziemskich

Najważniejszymi posiadaczami ziemskimi na terenie gminy byli Dąbrowscy z Dąbrowy Zielonej oraz cystersi z Jędrzejowa. Ograniczymy się zatem do prezentacji tylko ich znaków herbowych. Dąbrowscy, a także być może Rogaczewscy, posługiwali się herbem Poraj. Herb ten przedstawiał w polu czerwonym różę srebrną ze środkiem złotym i listkami zielonymi. Klasztor cystersów w Jędrzejowie posługiwał się herbem swoich fundatorów, tj. herbem Gryf, przedstawiającym w polu czerwonym gryfa wspiętego, srebrnego, z uzbrojeniem złotym. Herb ten wydaje się być dzisiaj nie do końca zrozumiany przez władze klasztoru – odwrócono jego barwy i umieszczono na tarczy dwudzielnej w słup z herbem francuskiego opactwa macierzystego.

Poniżej prezentujemy herby najważniejszych właścicieli historycznych na obszarze dzisiejszej Gminy Dąbrowa Zielona.

³² Urząd Gminy Dąbrowa Zielona

Rysunek 5: Poraj
Dąbrowskich, oraz być może
Rogaczewskich³³

Rysunek 6: Gryf, herb
sponsorów opactwa w
Jędrzejowie³⁴

Rys. 1: Herb współcześnie
prezentowany na stronach www
klasztoru³⁵

Miejscowa heraldyka ziemska

W tradycje heraldyczne gminy wpisuje się naturalnie miejscowa heraldyka ziemska. Po wprowadzeniu w życie testamentu Bolesława Krzywoustego w 1138 roku, okolice Dąbrowy Zielonej trafiły początkowo do księstwa łęczyckiego, z którego następnie, w 1264 wydzielono ostatecznie księstwo sieradzkie. Księstwu temu przypisywano herb, tzw. hybrydę kujawską, przedstawianą na przestrzeni dziejów w różnych barwach i konfiguracjach.

Hybryda kujawska pojawiła się po raz pierwszy na pieczęciach Ziemomysła, księcia inowrocławskiego oraz jego braci – Leszka Czarnego, księcia sieradzkiego i krakowsko-sandomierskiego, Kazimierza, księcia łęczyckiego oraz Władysława Łokietka, księcia brzesko-kujawskiego. Nie jest pewne skąd wziął się pomysł podobnej kompozycji, być może motyw lwa pochodzi z dawniejszych pieczęci książąt kujawskich, na których często powtarzała się scena walki księcia z lwem. Herb ten stał się z czasem herbem czterech dzielnic, w tym sieradzkiej. Różnicowanie tych herbów zaczęło się w XV i XVI wieku przez przypisywanie różnych barw. Wedle Długosza, chorągiew ziemi sieradzkiej przedstawiała *pół białego orła w polu czerwonym i pół czerwonego lwa w polu białym*. Ten sam autor, w *Klejnotach*, podaje już inne barwy: czarną połuośla i białą połulwa w polach odpowiednio złotym oraz czerwonym. Barwy nie ustaliły się przed końcem XVI wieku. Najśluszniesze wydaje się przyjęcie dla herbu sieradzkiego barw herbu przedrozbiorowego województwa. Znaleźć je można np. w XIX-wiecznym wydaniu herbarza Niesieckiego: w polu z prawej złotym, z lewej czerwonym, z prawej połulew czerwony, z lewej połurzeł czarny pod wspólną koroną³⁶.

³³ Źródło: Wikipedia, autorstwo: Tadeusz Gajl, Bastianow, Avalokitesvara

³⁴ Źródło: Wikipedia, autorstwo: Tadeusz Gajl, Bastianow, Avalokitesvara

³⁵ <http://www.jedrzejow-cystersi.pl/home.html>

³⁶ T. Pietras, *Hybryda kujawska herbem nowego województwa łódzkiego?*, s. 1-6

Rysunek 7: Herb ziemi sieradzkiej według *Stemmata Polonica*³⁷

Rysunek 8: Herb woj. sieradzkiego według herbarza Niesieckiego (wydanie XIX-wieczne)³⁸

Rysunek 9: Herb woj. sieradzkiego, rekonstrukcja współczesna³⁹

Od 1793 roku okolice Dąbrowy należały do nowego właściciela – Królestwa Prus. Pruska administracja utworzyła na tym terenie prowincję Prusy Południowe. W miejsce województw wprowadzono departamenty, zaś władzę administracyjno-sądową przekazano tzw. kamerom. Podział na departamenty utrzymał się w czasach Księstwa Warszawskiego. Nowy rozdział w miejscowej heraldyce ziemskiej napisano dopiero w czasach Królestwa Kongresowego. Obszar Gminy znalazł się wówczas w województwie kaliskim. Herb dlań zaprojektowany łączył elementy wieluńskie, kaliskie i sieradzkie⁴⁰. W roku 1837 województwa przemianowano na gubernie.

Rysunek 10: Herb województwa kaliskiego w Królestwie Kongresowym⁴¹

Tereny Gminy trafiły początkowo do guberni kaliskiej, którą następnie zunifikowano z mazowiecką w gubernię warszawską w 1844. Wielopolowy herb tej guberni łączył elementy kaliskie, wieluńskie, sieradzkie, łęczyckie, mazowieckie i rawskie. Kolejna reforma administracyjna z 1866 podzieliła gubernię warszawską na: nową warszawską, piotrkowską i znowu kaliską. Dąbrowa i pobliskie miejscowości trafiły tym razem do guberni piotrkowskiej, której herb przedstawiał w polu srebrnym trzy romby czarne.

³⁷ Opr. H. Polackówna, *Stemmata Polonica* (rękopis *Klejnotów Długosza*), Lwów 1928, s. 31

³⁸ K. Niesiecki, H. Stupnicki, *Herbarz polski Kaspra Niesieckiego S.J. (...)*, t. 1, s. 151

³⁹ Źródło: Wikipedia, autorstwo: Bastianow

⁴⁰ S.K. Kuczyński, *Polskie herby ziemskie, geneza, treści, funkcje*, Warszawa 1993

⁴¹ Źródło: Wikipedia, autorstwo: Poznaniak

Rysunek 11: Herb guberni warszawskiej 1845-66⁴²

Rysunek 12: Herb guberni piotrkowskiej od 1866⁴³

Po odzyskaniu niepodległości, okolice Dąbrowy Zielonej znalazły się w nowo powołanym województwie łódzkim II Rzeczypospolitej. Dla województwa tego zaprojektowano herb, który miał wyglądać jak następuje: *Tarcza dwudzielna - w polu górnym prawym dwudzielnym, ze strony prawej, pół lwa czerwonego na białym polu, ze strony lewej, pół orła białego na czerwonym polu, korona złota obydwie głowy tych zwierząt opasuje. W polu górnym lewym żubrza głowa, między której rogami korona, pierścień przez nozdrza jej, pole wszystko szachowane białe i czerwone. W polu dolnym prawym baranek z chorągiewką i z kielichem w czerwonym polu. W polu dolnym lewym dwudzielnym ze strony prawej pół lwa czerwonego w polu złotym, ze strony lewej pół orła czarnego w polu czerwonym, korona złota obydwie głowy tych zwierząt opasuje*⁴⁴. Międzywojenne projekty herbów wojewódzkich nie zdążyły wejść w życie.

Rysunek 13: Herb województwa łódzkiego, oryginalny projekt z 1928⁴⁵

Po II wojnie światowej, heraldyka ziemska poszła w zapomnienie. Dopiero po reformie administracyjnej nowe województwa i powiaty zaczęły masowo przyjmować herby. Zawsze leżąca na pograniczu krain Dąbrowa Zielona wraz z gminą trafiła tym razem do powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego. Województwo śląskie przyjęło w 2001 za herb znak autorstwa B. Widłak, nawiązujący do historycznych górnośląskich herbów⁴⁶. Powiat częstochowski w 2003 roku przyjął herb nawiązujący do herbu Małopolski (orzeł z przepaską), Orlich Gniazd (wieża) oraz kultu maryjnego (lilia)⁴⁷.

⁴² Źródło: Wikipedia, autorstwo: Poznaniak

⁴³ Źródło: *Гербы губерний и областей Российской Империи*, St. Petersburg 1880

⁴⁴ Projekt Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie nadania herbów województwom, AAN, PRM 59-10, s. 18-21

⁴⁵ Rys. W. Graniczny

⁴⁶ Uchwała NR I/36/5/2001 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 11 czerwca 2001 r. w sprawie ustanowienia herbu Województwa Śląskiego (Dz. Urz. woj. śląskiego z 2001 r. Nr 46, poz. 1160)

⁴⁷ Załącznik 2 do Statutu powiatu częstochowskiego

Rysunek 14: Herb woj. śląskiego z 2001 roku⁴⁸

Rysunek 15: Herb powiatu częstochowskiego z 2003 roku⁴⁹

Możliwości utworzenia herbu gminy

Jak napisano wcześniej brak w historii gminy zindywidualizowanych znaków pieczętnych jakimi posługiwałyby się jakakolwiek miejscowość Gminy.

Analizując uzasadnienie historyczne załączone do pierwotnych czterech projektów konsultowanych z mieszkańcami, uznaliśmy, że część wybranej symboliki jak najbardziej nadaje się do stworzenia poprawnego herbu gminy. Naszym zdaniem do symboliki tej zalicza się Poraj Dąbrowskich oraz nawiązanie do nazwy siedziby gminy. Kłosa i poroże jelenia, jako nawiązanie do zajęć miejscowej ludności, mogą ewentualnie zostać wprowadzone, na inne, „pojemniejsze symbolicznie” insygnia. Uważamy, że spośród miejscowych właścicieli ziemskich, to właśnie Dąbrowscy zasługują na wyróżnienie. Przede wszystkim dlatego, że związani byli z tą ziemią przez co najmniej trzy stulecia i zostawili po sobie do dzisiaj istniejący kościół parafialny. Ponadto, Dąbrowa Zielona była ich gniazdem rodowym. W kontekście właścicieli ziemskich musimy odrzucić cystersów jędrzejowskich. Wprawdzie im także gmina zawdzięcza historyczną parafię (Soborzycze), ale parafia ta była zawsze mała i uboga. Ponadto nie zachował się historyczny budynek kościoła w Soborzycach. Wreszcie użycie herbu Gryf prowadziłoby do nieporozumień, byłoby prawdopodobnie odczytywane jako nawiązanie do szlachty herbu Gryf.

Chcąc jak najmocniej związać nowy projekt herbu z czterema konsultowanymi z mieszkańcami, jako symbolikę nawiązującą do nazwy gminy proponujemy dwa liście dębowe z żółździami, zamiast np. powszechnie wykorzystywanego w herbach różnych „Dąbrów” pełnego dębu. Dwa liście ułożone u podstawy w klin z różą od czoła będą ponadto korzystne kompozycyjnie. Aby pełniej nawiązać do nazwy siedziby gminy i całej gminy, proponujemy użycie barwy zielonej dla pola herbu. W związku z tym liście dębowe najkorzystniej będzie narysować złote. Godło Poraja proponujemy w barwach tradycyjnie przypisywanych temu herbowi, z drobną zmianą. Aby nie mnożyć barw ponad potrzebę, listki w róży proponujemy, jak środek, złote. W ten sposób będziemy mieć tylko trzy barwy w herbie, a ponadto nawiążemy do średniowiecznych barw Poraja – na pamiątkę średniowiecznej proweniencji przodków Dąbrowskich.

Aby mocniej powiązać herb z terenem reprezentowanej przezeń gminy, zdecydowaliśmy się nadać godło Poraja stylizację inspirowaną wizerunkiem herbu Poraj Stanisława Dąbrowskiego, zachowanym w kilku lokalizacjach w miejscowym kościele z 1554 roku, m.in. na tablicy nad wejściem, na zwornikach i wspornikach oraz portalach. Charakterystyczny dla tego przedstawienia jest złożony środek kwiatu, w którym wyraźnie widać sześć części (wliczając środek).

⁴⁸ Źródło: Wikipedia, autorstwo: B. Widłak, wektoryzacja: Poznaniak

⁴⁹ Źródło: Wikipedia, autorstwo: nieznane, wektoryzacja: Bastianow

Fot. 2: Herb Poraj z kościoła parafialnego w Dąbrowie, z inicjałami Stanisława Dąbrowskiego, jeden z portali⁵⁰

Fot. 3: Inne przedstawienie Poraja Stanisława Dąbrowskiego z kościoła w Dąbrowie Zielonej, zwornik⁵¹

Fot. 4: Inne przedstawienie Poraja Stanisława Dąbrowskiego z kościoła w Dąbrowie Zielonej, wspornik

Herb gminy Dąbrowa Zielona

Powyższe rozumowanie skłania nas do przedstawienia następującego projektu herbu gminy Dąbrowa Zielona:

W polu zielonym od czoła róża srebrna, ze środkiem i listkami złotymi, od podstawy dwa liście dębowe w klin, każdy z jednym żołędziem, złote.

Róża pochodzi z godła herbowego Dąbrowskich, posiadaczy Dąbrowy od XIII do XVII wieku, fundatorów miejscowego kościoła. Przedstawiona jest w stylizacji zainspirowanej przedstawieniami tego herbu z czasów Stanisława Dąbrowskiego, zachowanymi na elementach architektonicznych świątyni. Pole zielone i dwa liście dębowe nawiązują do nazwy siedziby gminy i całej gminy. Barwa róży jest właściwa dla barw przypisywanych temu godłu w herbie Poraj w jego średniowiecznych wizerunkach.

Istnieje także pewna ogólniejsza symbolika heraldyczna tynktur użytych w herbie. Zielen symbolizuje honor, radość, dworskość, wolność, piękność, radość, zdrowie, nadzieję, zwycięstwo,

⁵⁰ Fot.: dzięki uprzejmości proboszcza w Dąbrowie Zielonej, UG Dąbrowa Zielona

⁵¹ Fot.: dzięki uprzejmości proboszcza w Dąbrowie Zielonej, UG Dąbrowa Zielona

miłość, grzeczność, ogłada, wesołość, zasobność, przyjaźń, szczęście, żywotność, energię życiową, kurtuazję, złoto – szlachetność, delikatność, życzliwość, otucha, wzniosłość, rozum, poważanie, cnota, wielkość, moc, wiara, bogactwo, kierowanie, wiedza, szczodrość, dzielność, waleczność, wytrwałość, sprawiedliwość, łagodność, miłosierdzie, srebro – bogactwo, pokora, uczciwość, niewinność, czystość, mądrość, nieskazitelność, radość, przyjaźń, sprawiedliwość, bezstronność, pogoda, spokój ducha, szlachectwo, prostota ducha, pilność, szczerść. Niezależnie od tego, znaczenie mają też konfiguracje barw: złota z zieloną oznaczają łaskawość i dobroć, zaś srebrna z zieloną oznaczają cześć⁵². Dopuszcza się, na potrzeby poligrafii i grafiki komputerowej, wyrażanie tynktury złotej przez kolor żółty, srebrnej przez kolor biały.

Flaga gminy Dąbrowa Zielona

Proponujemy, aby flaga gminy była płatem o proporcjach 5:8 (wysokość do długości). Płat podzielony poziomo na pasy kolejno zielony, wysokości 8/12 wysokości płata, następnie białą, zieloną, złotą i zieloną, wszystkie wysokości 1/12 wysokości płata. Na najszerszym płacie zielonym godło herbu wysokości 6/12 wysokości płata, przesunięte w stronę drzewca flagi, w taki sposób, że jego pionowa oś symetrii pokrywa się z linią przebiegającą na 1/4 długości flagi licząc od drzewca.

Baner gminy Dąbrowa Zielona

Baner gminy Dąbrowa Zielona to prostokątny płat materiału o proporcji 1:4 (szerokość do wysokości), będący pionowym odwzorowaniem flagi z godłem herbu wysokości 3/12 wysokości płata, umieszczonym tak, że jego górna krawędź znajduje się w 2/12 odległości od górnego skraju banera, zaś jego pionowa oś symetrii pokrywa się z pionową osią symetrii banera.

Pieczenie Ozdobne gminy Dąbrowa Zielona

Pieczenie Ozdobne gminy Dąbrowa Zielona zaprojektowano w trzech wariantach: pieczęć ogólna, pieczęć Rady Gminy i pieczęć Wójta. We wszystkich przypadkach pieczenie są okrągłe, o średnicy 36 mm, z herbem Gminy w części centralnej oraz majuskułową legendą otokową w postaci odpowiednio: **GMINA*DAJBROWA ZIELONA*, **RADA GMINY*DAJBROWA ZIELONA*, **WOJT*GMINY DAJBROWA ZIELONA*. Przerzywnik * ma formę gwiazdy heraldycznej, w nawiązaniu do przerzywników używanych na zachowanych pieczęciach używanych przez Gminę. Pieczenie mają średnicę 36 mm.

Łańcuchy władzy gminy Dąbrowa Zielona

Łańcuchy władzy gminy Dąbrowa Zielona składają się z 25 ogniów w kształcie stylizowanych, ażurowych liści dębu. Klejnot łańcucha stanowi, przywieszona u dołu, plakietka z herbem gminy, którego tarcza stylizowana jest na kształt kartusza widocznego w kościele w Dąbrowie Zielonej. Zewnętrzna średnica łańcucha wynosi 350 mm, wewnętrzna 250 mm, wysokość plakietki z herbem 62 mm. Łańcuchy są metalowe, wójtowski połączony, Przewodniczącego Rady Gminy posrebrzany.

Sztandar gminy Dąbrowa Zielona

Sztandar gminy Dąbrowa Zielona jest płatem kwadratowym o wymiarach 100x100 cm, obszytym frędzlą złotą szerokości 5 cm. Płat zawieszony jest na drzewcu długości 200 cm, z drewna toczonego, zwieńczonym grotem z metalu barwy złotej, w postaci stylizowanego żołędzia wysokości 12 cm, osadzonego na tulei wysokości 10 cm. Prawa strona płata jest czerwona, z godłem państwowym szerokości 69,7 cm oraz podwójnymi liśćmi dębowymi złotymi w każdym rogu, jak w herbie Gminy, o wymiarze 23,5 x 23,5 cm. Lewa strona płata jest srebrna, w części centralnej z herbem Gminy wysokości 55,5 cm, ułożonym na wieńcu składającym się z kłosów z prawej i z rogu

⁵² P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, Warszawa 1997, s. 40-42

jeleniego z lewej, złotych, o wymiarze 62,7 x 84,3 cm (wysokość do szerokości). Róg jeleni jest odwołaniem do łowiectwa, które na obszarze dzisiejszej gminy było zapewne jedną z istotniejszych metod zdobywania pożywienia. Wynika to z puszczańskiej przeszłości wielu wsi dzisiejszej gminy. Tradycje łowieckie są tutaj żywe po dziś dzień – w gminie działa Koło Łowieckie „Lis”, które posiada dwa obwody łowieckie. Kłosa zboża symbolizuje tradycję uprawy roli na obszarze gminy oraz jej obecny rolniczy charakter. U góry płata sztandaru napis majuskułowy GMINA, u dołu w dwóch liniach DĄBROWA ZIELONA, nicią zieloną. Czcionka Book Antiqua, wysokość 7,7 cm.

Odnaka Honorowa gminy Dąbrowa Zielona

Odnaka Honorowa gminy Dąbrowa Zielona ma postać krzyża trójlistnego, na który na awersie nałożona tarczka z herbem gminy, zaś na rewersie tarczka z napisem BENE MERITUS w dwóch liniach. Krzyż przywieszony do prostokątnej plakietki metalowej, wypełnionej zieloną emalią z dwoma wąskimi pasami białym i żółtym (jak we fladze Gminy), z dewizą ZA ZASŁUGI | DLA | GMINY DĄBROWA ZIELONA złotą w części czołowej. Odnaka mocowana przypięciem agrafkowym, przylutowanym na rewersie prostokątnej plakietki, w butonierce lewej kłapy ubioru, a w przypadku braku kłapy pośrodku lewej piersi. Forma trójlistnego krzyża została wybrana ze względu na „roślinny” charakter przeszłości gminy, oraz jej nazwy.

Kwestie techniczne

Specyfikacja barw CMYK:

Złoty	– C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%
Srebrny	– C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%
Zielony	– C: 100%, M: 0%, Y: 100%, K: 15%

Załączniki

1. Kolorowy rysunek projektu herbu gminy Dąbrowa Zielona,
2. Kolorowy rysunek projektu flagi gminy Dąbrowa Zielona,
3. Kolorowy rysunek projektu baneru gminy Dąbrowa Zielona,
4. Rysunek projektu Pieczęci Ozdobnej gminy Dąbrowa Zielona,
5. Rysunek projektu Pieczęci Ozdobnej rady gminy Dąbrowa Zielona,
6. Rysunek projektu Pieczęci Ozdobnej wójta gminy Dąbrowa Zielona,
7. Rysunek projektu Łańcucha Wójta Gminy Dąbrowa Zielona,
8. Rysunek projektu Łańcucha Rady Gminy Dąbrowa Zielona,
9. Rysunek prawej strony sztandaru Gminy Dąbrowa Zielona,
10. Rysunek lewej strony sztandaru Gminy Dąbrowa Zielona,
11. Rysunek projektu Odznaki Honorowej Gminy Dąbrowa Zielona,
12. Projekt dyplomu Odznaki Honorowej Gminy Dąbrowa Zielona.